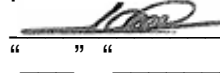

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”

Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos.Z.I. Məmmədov
“ ” “ ” 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: Meşəçilik-050706

Fakültə: Aqrar və mühəndislik.

Kafedra: “Aqrar elmləri”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Meşə meliorasiyası və qoryucu meşəsalma “Texnologiya və texniki elmlər” kafedrasının 12.09.2015-ci il tarixli (protokol № 01)

Kodu: IPF-B24

Tədris ili: III (2024-2025) Semestr: VI

Tədris yükü (saat): Cəmi 120 saat. Auditoriya saati 45 saat. (30 saat mühazirə, 15 laboratoriya)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Auditoriya №

Saat: 4-cü gün saat mühazirə 08:00 ,

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: Əliyev Eldar Yahya oğlu . dosent.

Məsləhət günləri və saati: V gün saat 14:00

E-mail ünvanı: eldaraliyev1964@gmail.com

Kafedranın ünvanı: : Lənkəran ş., Füzuli küç., 170a

III.Əsas ədəbiyyatlar

1.Z.A. İbrahimov .Meşə əkinləri.Dərslik,Bakı ,2015

2. F.Ə.Əmirov.Azərbaycan Respublikasının meşələri və meşə təsərrüfatı .Bakı ,1997.

3.Q.Ş.Məmmədov., M.Y.Xəlilov.Azərbaycan meşələri (monoqrafiya) Bakı,2002.

4.K.S.Əsədov., O.H.Mirzəyev,F.M.Məmmədov.Dendrologiya .Bakı ,2014

5.C.Axundzadə,Ə.Hüseynov.Meşəçilik və Azərbaycanda təbiətin qorunması (dərs vəsaiti). Bakı 1963.

6.A.P.Родин,Е.А.Калашникова,С.А. Родин ,Г.В.СилаевЛесные культуры (учебник для ВУЗ-ов , 2-е издание).Новгород, 2009

7.Н.А.Смирнов .Справочник по лесным питомникам.М., 1983

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən prerekvizit fənn yoxdur

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi. Meliorasiya yaxşılaşdırma, yararlı hala salma mənasında olub təbii komponentlərin istifadəsi üçün yararlı olmayan və yaxud az yararlı olan təbii şəraitin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş tədbirlər sistemi olduğundan bütün ölkələr inkişaf səviyyəsindən asılı olaraq onun həyata keçirilməsində müəyyən rol oynayırlar. Kənd təsərrüfatı istehsalatında torpaqdan müvəffəqiyyətlə istifadə etməkdən ötrü ictimai-iqtisadi şəraitdən başqa, iqlim, torpaq, hidrogeoloji şəraitin də olması lazımdır. Göstərilən şərait bəzi torpaqlarda təbii olaraq mövcudur, digər yerlərin torpaqlarında isə belə şərait insanlar tərəfindən təmin edilməlidir ki, bu da həmin yerlərin əlverişli olmayan təbiətinin kökündən dəyişdirilərək yaxşılaşdırılması və ya meliorasiyası yolu ilə mümkündür.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 30 bal kollektivə görə, 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərsi başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir
- 7 bal – tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir.
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var
- 0 bal – suala cavab yoxdur

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semester nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: mühazirə-30 saat, laboratoriya-15 saat, cəmi 45 saat

No	Keçirilən mühazirə mövzuların məzmunu	Mühazirə	laboratoriya
1	Mövzu: Meşə meliorasiyası fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri. Plann 1.Meşə meliorasiyası fənninin əsas məqsədi və obyekt. 2.Meşə meliorasiyası fənninin qarşısında duran başlıca vəzifələr. 3.Meşə meliorasiya fənninin digər elm sahələri ilə əlaqəsi. Mənbə:[4,6,811]	2	

2	Mövzu: Meliorasiyanın təsnifatı. Planı 1.Təbii mühitə təsirinə görə meliorasiya növləri. 2.İqlim və qar meliorasiyası. 3.Fitomeliorasiya və onun əhəmiyyəti 4.Zoomeliorasiya və onun tətbiqi metodları Mənbə:[6.9.10.11.12.13]	2	
3	Mövzu: Tarlaqoruyucu meşə zolaqları və onların mikroiqlimə təsiri Planı 1.Tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının salınması. 2.Meşə zolaqları üçün ağacların seçilməsi 3.zərbaycanda Terraslarda ilk püstə səpinlər Mənbə:[6.9.10.11.12.13]	2	
4	Mövzu: Azərbaycanda mövcud tarlaqoruyucu meşə zolaqları. Planı 1.Meşəsiz,eroziyaya uğramış sahələrdə meşələrin salınması 2.Azərbaycanda tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının sahəsi Mənbə:[10.11.12.13]	2	
5	Mövzu: Tarla qoruyucu meşə zolaqlarının layihələndirilməsi Planı 1.Qoruyucu meşə zolaqları 2.Suvarma şəbəkələri ətrafında qoruyucu (irriqasiya) meşə zolaqları Mənbə: [2.6.7.9.13]	2	
6	Mövzu: Qoruyucu irriqasiya meşə zolaqlarının salınması Planı 1.İrriqasiya meşə zolaqları salmaq üçün ayrılan sahələr 2.İrriqasiya meşə zolaqları salarkən bitkilər hansı üsulla əkilir 3.Kür-Araz ovalığında meşə zolaqları saldıqda əsasən hansı üsullardan istifadə edilir Mənbə: [2.6.7.9.13]	2	
7	Mövzu: Torpaqların münbitliyinin yüksəldilməsində meşə meliorasiyanın əhəmiyyəti Planı: Meşə örtüyü ilə onun bitdiyi torpaqlar arasında qarşılıqlı əlaqələr Torpaq örtüyünün dəyişməsinə görə meşə meliorasiyasının təsiri Hansı halda ölü örtüyün tez torpağa qarşmasına kömək edər Mənbə: [2.6.7.9.13]	2	
8	Mövzu: Meşələrin məhsuldarlığının artırılmasında meşə meliorasiyanın rolu Plan: Biomeliorasiya Biomeliorant bitkilərin əkilməsi Mənbə: [1.6.7.11.13]	2	

9	Mövzu: Bataqlaşmış meşəaltı torpaqlarda meliorativ qurutma tədbirləri. Plan: Qurutma meliorasiyası haqqında ümumi məlumat Bataqlıqların xarakteristikası Meliorativ qurutma metodları Mənbə: [6.7.9.10.13]	2	
10	Mövzu: Qurutmanın ekoloji problemləri Plan: Qurutma sistemlərinin elementləri və növləri Qurutma vaxtı və norması Qurutma drenajlarının növləri Mənbə: [1.2.3.4.13]	2	
11	Mövzu: Eroziyaya qarşı mübarizə tədbirləri Plan: Eroziyaya uğramış potensial təhlükəli torpaqlarda eroziya bazisi və metodları Yamacların eninə şumlanması hidoloji əhəmiyyəti Eroziyanın baş verməsinin əsas təbii amil Mənbə: [6.7.9.10.13]	2	
12	Mövzu: İstismar edilərək pozulmuş torpaqlarda meşə meliorasiya tədbirləri Planı: Xətti tikililərin tikintisi və istismarı zamanı pozulmuş torpaqların rekultivasiyası Relyefin formasına görə çirklənmiş torpaqların elementləri Mənbə: [6.7.9.10.13]	2	
13	Mövzu: Azərbaycanın neftlə çirklənmiş torpaqlarının ekoloji problemləri Plan: Torpağın texnogen çirklənməsi Neftin torpaqdakı metabolizmin son məhsulları Mənbə: [1.2.3.4.13]	2	
14	Mövzu: Karxanaların ərazisində meşəmeliorativ işlərin aparılması Planı: Meşə təsərrüfatı məqsədilə karxanaların ərazisinin rekultivasiyası Müxtəlif tərkibli tullantılar yayılmış torpaqların rekultivasiyası Bioloji mərhələ Mənbə:[9.10.12.13]	2	
15	Mövzu: Meşə meliorasiya aparılmış torpaqların mənimsənilməsi Plan: Torflu-bataqlıq və subasar torpaqların becərilməsi Kol və meşə altından çıxmış torpaqların becərilməsi Azməhsuldar quru dərələrin mənimsənilərək becərilməsi metodları Nəmlənmənin yüksək olduğu sahələrdə şumlama Mənbə:[9.10.12.13]	2	
	Cəmi:	30saat	

Laboratoriya-praktiki məşğələlər

		lab	tarix
1	Meşə meliorasiyası fənninin əsas məqsədi və obyekt.	2	
2	Təbii mühitə təsirinə görə meliorasiya növləri.	2	
3	Tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının salınması.	2	
4	Meşəsiz, eroziyaya uğramış sahələrdə meşələrin salınması	2	
5	Qoruyucu meşə zolaqları	2	
6	İrriqasiya meşə zolaqları salmaq üçün ayrılan sahələr	2	
7	Meşə örtüyü ilə onun bitdiyi torpaqlar arasında qarşılıqlı əlaqələr	2	
8	Biomeliorasiya	1	
	Cəmi:	15 saat	

XI.Fənn üzrə tələblər: Meliorasiya elmi meteorologiya, coğrafiya, geomorfologiya, geologiya, hidrogeologiya, torpaqşünaslıq, aqrokimya və s. elm sahələri ilə sıx əlaqədardır. Mühəndis-meliorativ tədbirlərin hazırlanmasında bu elm sahələrindən və onların qanunauyğunluqlarından geniş istifadə edilir.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

FTN1. Meliorasiyanın tətbiqi ilə insanların təsərrüfat tələblərinə uyğun olaraq ərazinin təbii şəraitinin dəyişilməsi və yaxşılaşdırılması bilməlidir/

FTN 2. Mühəndis-meliorativ tədbirlərin hazırlanmasında və onların qanuna uyğun metodları bacarmalı.

FTN3. Məhsuldar torpaqları qorumaq üçün rekultivasiya üsullarından ətraf mühitə uyğun istifadə etməyi bacarmalı.

FTN4. Kənd təsərrüfatı sahələrinin düzgün yerləşdirilməsi meliorativ tədbirlərin görülməsini mənimsəməli.

FTN5. Səpin şöbəsi və toxmacarların yetişdirilməsi.Tinglikdə torpağın becərilməsi və gübürələrin tətbiqi.Böyütmə şöbəsi və toxmacarların yetişdirilməsi.Vegetativ çoxaldılmış əkin materialının yetişdirilməsi öyrənməli

FTN6. Meliorativ tədbirlər kompleks şəkildə aparılması, fiziki-kimyəvi və mexaniki meliorasiya təsirinin müəyyən edən metod və üsulları bilməli.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektivium sualları:

I Kollektivium sualları

- 1.Meşə meliorasiyası fənninin əsas məqsədi və obyekt
2. Meşə meliorasiyası fənninin qarşısında duran başlıca vəzifələr
- 3.Meliorasiyanın başqa fənlərlə əlaqəsi
4. Təbii mühitə təsirinə görə meliorasiya növləri
5. İqlim və qar meliorasiyası
6. Fitomeliorasiya və onun əhəmiyyəti
7. Zoomeliorasiya və onun tətbiqi metodları
8. Meşə təsərrüfatı məqsədilə karxanaların ərazisinin rekultivasiyası
9. Müxtəlif tərkibli tullantılar
10. Bioloji mərhələ

II Kollektivium sualları

1. Tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının salınması

2. Meşə zolaqları üçün ağacların seçilməsi
3. Azərbaycanda Terraslarda ilk püstə səpinləri
4. Torflu bataqlıq və subasar torpaqların becərilməsi
5. Kol və meşə altından çıxmış torpaqların becərilməsi
6. Azməhsuldar quru dərələrin mənimsənilərək becərilməsi
7. Nəmlənmənin yüksək olduğu sahələrdə şumlama
8. Meşəsiz, eroziyaya uğramış sahələrdə meşələrin salınması
9. Azərbaycanda tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının sahəsi
10. Meşə əkinlərinin yaradılması üçün torpaq hazırlığı üsulları

XV . İmtahan sualları

I blok

1. Meşə meliorasiyası fənninin əsas məqsədi və obyekt
2. Meşə meliorasiyası fənninin qarşısında duran başlıca vəzifələr
3. Meliorasiyanın başqa fənlərlə əlaqəsi
4. Təbii mühitə təsirinə görə meliorasiya növləri
5. İqlim və qar meliorasiyası
6. Fitomeliorasiya və onun əhəmiyyəti
7. Zoomeliorasiya və onun tətbiqi metodları
8. Meşə təsərrüfatı məqsədilə karxanaların ərazisinin rekultivasiyası
9. Müxtəlif tərkibli tullantıları
10. Bioloji mərhələ

II blok

11. Tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının salınması
12. Meşə zolaqları üçün ağacların seçilməsi
13. Azərbaycanda Terraslarda ilk püstə səpinləri
14. Torflu bataqlıq və subasar torpaqların becərilməsi
15. Kol və meşə altından çıxmış torpaqların becərilməsi
16. Az məhsuldar quru dərələrin mənimsənilərək becərilməsi
17. Nəmlənmənin yüksək olduğu sahələrdə şumlama
18. Meşəsiz, eroziyaya uğramış sahələrdə meşələrin salınması
19. Azərbaycanda tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının sahəsi
20. Meşə əkinlərinin yaradılması üçün torpaq hazırlığı üsulları

III blok

21. Meşə əkin sahəsinin kompleks göstəriciləri-eroziyaya uğrama dərəcəsi
22. Meliorativ meşə əkinləri hansı üsul tətbiq oluna bilər
23. Eroziyaya uğramış yamaclarda meliorativ əkinlərin yaradılması
24. Qoruyucu meşə zolaqları
25. Suvarma şəbəkələri ətrafında qoruyucu (irriqasiya) meşə zolaqları
26. Kür-Araz ovalığında meşə zolaqları salınması qaydaları
27. Suvarma şəbəkələri ətrafında qoruyucu (irriqasiya) meşə zolaqlarının salınması
28. İrriqasiya meşə zolaqları
29. İrriqasiya meşə zolaqları salmaq üçün ayrılan sahələr
30. Şorlaşmış, bataqlaşmış torpaqları necə yararlı hala salmaq olar

IV blok

31. İrriqasiya meşə zolaqları necə salına bilər
32. İrriqasiya meşə zolaqları salarkən bitkilər hansı üsulla əkilir
33. Kür-Araz ovalığında meşə zolaqları saldıqda əsasən hansı üsullardan istifadə edilir
34. Meşə örtüyü ilə onun bitdiyi torpaqlar arasında qarşılıqlı əlaqələr
35. Torpaq örtüyünün dəyişilməsinə görə meşə meliorasiyasının təsiri
36. Hansı halda ölü örtüyün tez torpağa qarşmasına kömək edə bilər
37. Biomeliorasiya
38. Biomeliorant bitkilərin əkilməsi

- 39. Qurutma meliorasiyası haqqında ümumi məlumat
- 40. Meliorativ qurutma metodları

V blok

- 41. Bataqlıqların xarakteristikası
- 42. Qurutma sistemlərinin elementləri və növləri
- 43. Qurutma vaxtı və norması
- 44. Qurutma drenajlarının növləri
- 45. Əkin sahələrində irriqasiya eroziyasının əmələ gəlməsi
- 46. Eroziya prosesinin şiddətli getməsinə böyük təsir göstərən amillər
- 47. Eroziyaya uğramış potensial təhlükəli torpaqlarda eroziya bazisi və metodları
- 48. Yamacların eninə şumlanması hidoloji əhəmiyyəti
- 49. Eroziyanın baş verməsinin əsas təbii amili
- 50. Xətti tikililərin tikintisi və istismarı zamanı pozulmuş torpaqların rekultivasiyası

“Meşə meliorasiyası və qoryucu meşəsalma ” fənninin sillabusu Meşəçilik-050706 ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

“Aqrar elmləri” kafedrasının 12.02.2025-ci il tarixli 6 sayılı iclas protokolunun qərarı ilə təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi:

dos. E.Y.Əliyev

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov